

Allt snurrade när jag gick till dörren.

Han sa: ”Det här glömmet jag inte.” Han stod rak och orörlig mitt i rummet, han sa med kall, torr röst: ”Det här förlåter jag dig aldrig.”

Jag fick fatt i handtaget och ute i hallen höll jag i mig i det en stund medan jag väntade på hans röst, på en svordom eller på att han skulle slänga sin sko mot dörren.

Förut brukade han slänga sina skor efter mig när vi bråkade, eller till och med en vas, och en gång när jag låste ut honom på balkongen slog han knytnäven genom glasrutan. På den tiden, för länge sedan, var han väldigt ilsken av sig, och ibland var jag rädd för honom; nu hade jag dock föredragit hans ilska framför det här kalla, torra lugnet.

Jag blev stående några minuter i hallen. Genom det öppna fönstret såg jag de våta grenarna på valnötsträdet framför huset och de krulliga spetsarna på bladen. Om sommaren välver sig kvistarna mörkgrönt och tungt över trappan, och bladen pickar mot fönstret när vinden går. I dag är det tisdagen efter påsk; forsythiorna har redan blommat över. I morgon skulle Uli ha åkt.

Det förblev tyst i rummet, och till slut tassade jag på tå till köket, över den röda kokosmattan – så länge jag kan minnas har det legat en röd kokosmatta i hallen, en ny vart fjärde eller vart femte år, bara under åren efter kriget var den sjas-kig och grå och nött. Och på väggarna hänger fortfarande samma affischer, Liebermann och Liebl; landskapsbilderna av van Gogh som jag gett mina föräldrar ligger i en skrivbordslåda under gamla skolbetyg och de pryddligt inhäftade breven och vykortet som vi skrev under vår studietid.

I köket satte jag mig på skoskåpet och när jag tände en cigarett såg jag hur mina händer darrade.

Jag tror inte att jag hade väntat mig att Uli skulle reagera så, och jag frågade mig om jag hade väntat mig eller räknat med något över huvud taget när jag gick över till Joachim i morse, bara över gatan, över den stenbelagda gården och uppför den trånga, dunkla trappan med kantlister i mässing. Han bor snett mitt emot i ett fullt hyreshus som en liten affärsman byggde här i utkanten av staden, på spekulation om att den skulle breda ut sig åt det här hållet; affärsmannen hade fel.

Nu frågade jag mig till och med varför jag alls hade kilat över till Joachim, och medan jag satt på det låga skoskåpet och rökte och tittade skeptiskt på mina händer försökte jag få klart för mig vad jag kände för Uli, just nu, kvart över åtta, i köket fullt av morgonsol ... Hela tiden såg jag hans ansikte med den kraftiga hakan och de tjocka, svarta, raka ögonbrynen och de ljusbruna ögonen som har en massa små mörkare prickar som rostfläckar. Jag är tjugofyra, ett år yngre än han, och genom alla år har hans ansikte varit

nära och tryggt för mig – men under det senaste året, sedan sommarlovet om jag minns rätt, har jag då och då kunnat ana ett uttryck av hårdhet som förblev främmande och plågsamt obegripligt för mig.

När jag berättade om honom för mina vänner – och de gjorde sig lustiga över min översvallande ömhet, jag vet – brukade jag säga: Han är fin, den finaste kille jag känner. Han är klok, mycket klokare än jag. Han tog studenten med utmärkta betyg. Han är bäst i sin seminariegrupp. Tjejerna ränner efter honom. Han är stark, en duktig idrottare. Han läser mycket. Han går ofta på konsert. Vi älskar varandra.

De skrattade: Du kan väl visa oss ditt underverk till bror någon gång.

Men på den tiden studerade Uli i R., vid Östersjökusten, och jag gick på konsthögskolan i D., och där emellan låg en järnvägssträcka på femtio mil. Sista året skröt jag inte så högt om honom, men jag sa alltså: Vi älskar varandra.

Jag släckte cigaretten. Med ens tänkte jag att det kanske bara är något förflutet som jag älskar med Uli, något halvglömt, en barndom som lurar mig att minnas en idyll, och fastän jag genomsådar lurendrejeriet och har hundra sakliga invändningar är det med ett slags sentimentalt road blick som jag betraktar den ryckiga filmremsan av minnen, raden av kolorerade genrebilder:

Blommande körsbärsträd i trädgården, sandlådan, de röda och gula plåtformarna; en vägg täckt av murgröna, där den slutar, bland bredbladiga, violett blommande klätterväxter, plockar vi snigelskal i den våta, svarta mullen;

löven i trädgården hemma hos en lekkamrat vars namn jag glömt, vi sitter i gräset, en spröd doft, vi röker torkade vinblad i korta indianska lerpipor; balkongen, julivärme, ett blåvitrandigt parasoll, de gröna blomlådorna översållade med petunior, det är mitt på dagen, vi väntar på pappa som kommer cyklande från sitt förlag, vi känner igen hans ringklocka, vi vinkar och ropar; en brädgård i grannskapet där grovt hopsnickrade vagnar åker fram och tillbaka till virkesplatsen på skenor, och det doftar färskt virke, vi leker pälsjägare och indianer och kastar tomahawk; en vinterkväll, mamma, rundnätt och svarthårig, sitter i korgstolen vid sitt sybord och läser högt ur Andersens sagor, utanför fönstret har det börjat skymma, det snöar ...

Och Uli var alltid med. Senare kunde vi läsa Andersens sagor på egen hand, tillsammans, tätt intill varandra på en fotpall, och vi såg den lilla sjöjungfrun med sitt långa hårsvall i vattnet och rosiga snäckskal runt halsen och den kinesiska näktergalen och kejsaren med sina oändligt långa fingernaglar och en tunn gul mustasch som nådde ned till bröstet. Och ännu senare läste vi *Jimmie Higgins* och grät, och vi läste Gladkovs *Cement* och Seghers *Det sjunde korset* och Schillers *Rövarna* och Stendhals *Rött och svart* – alltid tillsammans, alltid gripna av samma tankar, rörda till samma känslor. Och alldeles på slutet, det var 1956, grälade vi förbittrat om renegaten Koestlers *Natt klockan tolv på dagen*, och därefter verkade det emellanåt för mig som om Uli aldrig mer klev ut ur nattens skuggor, medan jag redan för länge sedan hade återvänt till Gleb Tjomalov, Dasja, Tjibis och de andra i *Cement*.

Från kriget minns jag inget mer än det dova brummandet från bombplanen och de vita strålkastarpelarna mot natthimlen. Vi sov ofta i källaren, Uli och jag delade brits, och på morgnarna plockade vi upp silverpappersremorna som amerikanerna hade släppt ut. Ibland var himlen röd. På födelsedagarna fick man inte längre jordgubbar och vispgrädde och inte ens en sådan där lustig chokladbrun puddingfisk.

Konstbokförlaget där pappa arbetade ansågs vara en så kallad *krigsirrelevant verksamhet* och fick stänga. Så småningom följde vi pappa till tågstationen, mamma grät. En gång kom en judinna till oss för att ta farväl. Hon bar en gul stjärna på kappan och hade krusigt hår, alldeles grått, fast hon hade gått i skolan med mamma och ännu var ung. Hon sa att nu skulle hon också *deporteras*, och hon stod nere i trappan och grät.

Mamma är dotter till en skofabrikant, hon rörde sig hemma hos de rika judiska familjerna i vår stad, även under naziststyret, även när familjernas fabriker hade *arifierats* och det blev en skam att gå hem till judar. Mamma var helt opolitisk. Pappa var också helt opolitisk, men han slutade besöka sina judiska bekanta; han föraktade nazisterna och kallade Hitler för en parveny, likväl var han en försiktig man med familj ... Allt det här fick jag veta långt efter kriget eller kunde pussla ihop av brottstycken från olika samtal. Vi var ju fortfarande små; det var bara den äldsta av oss, Konrad, som bar Hitlerjugends bruna skjorta om onsdagarna och lördagarna; då gick han *för att tjäna*.

En kväll – det måste ha varit i början av 1945 – står det

en okänd soldat utanför grannen. Uli kikar genom nyckelhålet, han säger: Bara en korpral. Vi sitter uppkrupna i våra barnsängar. Radion står på där inne, men plötsligt tystnar musiken, och vi hör de fyra dova pukslagen (man känner igen dem, och man känner igen hur de vuxna bär sig åt: Varför hänger barnen omkring här? Är det inte dags att gå och lägga sig?), de fyra pukslagen och "Germany calling ...". Uli, som lärt sig en del ord av vår storebror, säger: Germany betyder Tyskland.

Till slut går den okände soldaten igen. Men han är ingen soldat längre, han bär en av pappas kostymer. (Och jag är inte säker på om min godhjärtade, oförsiktiga mamma visste vad hon gjorde då. Jag har aldrig frågat henne om det. Förmodligen har hon själv glömt den okände soldaten, som bara var en korpral.)

En solig eftermiddag: Vi fångar kvicka, långsvansade grodyngel i en pöl nära tågspåret. En järnvägsarbetare skyndar förbi. Gå hem med er, ryssen kommer. Vi springer. I fönstret till barnkammaren hänger redan ett vitt lakan.

Uli och jag sitter i trappan, tätt omslingrade. Vi tänker dö tillsammans.

Inte ett skott faller. Över gatorna skramlar pansarvagnarna fram, T34:or, säger vår storebror; i trädgården har han grävt ned en dolk som det står BLOD OCH HEDER på. Hela natten far skrindor förbi, hästarna travar spända i bågformade trälokor. Nästa dag blir ryska officerare inkvarterade hos oss. Konrad går tyst och dystert genom huset. Mamma sover med oss i barnkammaren. Officerarna stannar i veckor, månader, ett halvår ...

Bäst tycker vi om överstelöjtnant Vasilij Ivanovitj. Han är blond och slank, och när han skrattar faller håret ned i ansiktet på honom. Han lär sig tyska av oss, och i gengäld har han med sig fläsk och vitt bröd till köket. Ibland tän-der han en brasa på gården och grillar sjaslik – lammkött och tomater och lökskivor på spett – och vi sitter med tårade ögon i röken och bollar de varma köttbitarna från en kupad hand till en annan. Vasilij har gäster varje kväll. Någon spelar dragspel, samma entoniga melodi i timal. När Vasilij har druckit dansar han hopak så att det dundrar i golvplankorna.

Grisja, som bor i pappas arbetsrum, är vi rädda för. Om söndagarna sitter han i inget annat än sina olivgröna stö-velbyxor på den omkullvälta garderoben som gud vet vem har släpat ut i styvmorsviolrabatten på framsidan av huset. Grisja har en stor svart mustasch och tunga ögonlock, han sitter där, röker pipa, tiger, röker och glor illasinnat på oss. En gång, i köket, berättar Vasilij: Fascisterna sköt ihjäl Grigorijs fru. De sköt ihjäl hans lille son ... Mamma blir blek när hon stöter på Grisja.

På vintern ger sig Vasilij av, tillbaka till Kiev. Han ska börja jobba som ingenjör igen.

Vi är hungriga. Mamma säljer smycken och sängkläder och porslinsfigurerna från vitrinen. Hon visar oss de kor-sade blå sablarna: Meißener. Er morfar samlade på dem. Om han visste ... Hon har ingen talang för affärer; hon kommer hem med en liten påse korn, ett bröd, en ryggsäck potatis.

Sommarlov. En stubbåker där luften står och dallrar, sol,

stoff, doften av halm. Vi skördar ax, barfota och böjda, och när ingen syns till i närheten rycker vi strån ur de uppställda skylarna ... Hemma i matrummet är det svalt, genom springorna i jalousin sipprar det in rött kvällsljus. På bordet ligger en damastduk, vi äter med silverskedar: grova bruna bondbönor. Uli säger: Blunda ett tag. Snabbt skyfflar han över några skedar bönor till min tallrik. Du är en flicka, du är ju svagare. Senare lägger jag en skiva torkat bröd under hans huvudkudde. Du är en pojke, pojkar äter mer.

När det snöar turas vi om att gå i ett och samma par pjäxor.

En natt i juni: Vi väntar i järnvägsparken, buskarna glänser lackgrönt under en gatlykta som gungar i vinden. Jag håller hårt i Ulis hand när den smale, blyge mannen kommer emot oss. Han kramar om oss, nedför hans kinder rinner tårar. En främling i sjavig uniform som läspar när han pratar; nu ska man alltså säga "pappa" till honom – men han har ingenting att göra med den unge man som brukade komma med chokladcigarrer till oss och bygga en wigwam åt Winnetou och Minnehaha av sina fåtöljer.

Vi går hand i hand efter de vuxna, nu måste vi hålla ihop mot hemvändaren. Mamma säger: Barnen växer mig helt enkelt över huvudet. Hemvändaren kommer nu att ha hand om vår uppfostran igen, under fyra års tid har han inte känt till något annat än våra fotoansikten, vad vet väl han ...

På vinden, i vår gamla leksakslåda, hittade jag nyligen hemvändarstövlarna av segelduk, med tjock träsula, och jag blev tung om hjärtat av tanken på att vi förpestade

pappas år efter fångenskapen. Vi hade verkligen växt vår stackars mor över huvudet och kände oss hotade i vår djärva självständighet, och för vår storebror tog det lång tid att glömma sin blod och heder-dolk och sin tjänstgöring i Hitlerjugend. Pappa däremot, en skrivbordsman, hade fällt träd i skogarna runt Jaroslavl och plockat potatis på kolchoser, han hade studerat i Antifa-cirklar och rest hundratals mil genom Sovjetunionen, och han sa: Vi har så mycket att gottgöra.

Så småningom skiftade det, vi grälade kväll efter kväll: Din generation är skyldig, det var ni som röstade fram Hitler. Du är skyldig.

Jag röstade aldrig på Hitler, jag var alltid emot nazisterna.

Men du gjorde inget för att stoppa dem.

Vad hade väl jag ensam kunnat göra? Jag var tvungen att delta.

Det fanns dem som inte deltog. Men ni: ställningen, familjen, uppehållet ... Och så förväntas man ha respekt för sina föräldrar!

Vi var oförsonliga och saknade medlidande, och till slut gav pappa upp sina försök att försvara sig. Då gick vi på gymnasiet, och hela tiden närde och klädde våra föräldrar oss med sina löjligt små löner, de arbetade hårt, de utbildade sig, de klagade inte; om pengar pratade man inte, en vana från gångna tider.

Mamma, som förut hade *saknat skäl*, lärde sig att stenografera och skriva maskin och blev sekreterare. I dag är hon handläggare vid distriktsrådet, en munter, alltjämt

svarthårig kvinna; man tror att hon är fyrtio, men hon är redan femtio. De senaste åren har jag aldrig sett henne hänga med huvudet eller vara på dåligt humör, befriad som hon är från att begränsas till hemmets härd.

Förlaget fanns inte längre, det som pappa hade skrivit artiklar om tyska byggnadsverk och sammanställt konstböcker för: Tizian och Rafael, Goya, Rembrandt och Frans Hals, jag misstänker att senast vid Frans Hals tog måleriet slut för honom. Under de röriga efterkrigsåren, som var så gynnsamma för allehanda tvivelaktiga företag, jobbade han för en namnkunnig firma som dock saknade kapital. Efter valutareformen blev han arbetare på en textilfabrik, började studera på distans och tog examen som ingenjörsekonom, och i dag är han planchef på samma textilfabrik. Han är en omtänksam, livlig liten herre som aldrig slutar jobba och har fått utmärkelser för sina förbättringsförslag ett halvdussin gånger; han har ofta ont i ryggen och problem med nerverna och så några andra krämpor, som man nu för tiden kallar för chefskrämpor.

När jag försöker bedöma om vi under de femton år som gått sedan kriget har bidragit med vår del, då tycks det mig som om det egentligen är pappa och mamma som har växt oss över huvudet. Vi rebellade mot dem, vi beskyllde dem för att vara småborgare och medlöpare – men vad vet väl vi om våra föräldrar?

2

Köket är vitkaklat och försöker se sakligt ut. Men här hänger ett gammalmodigt litet äggskåp med blåmålat Delftkakel, över stolen ligger ett rött förkläde, Uli har sparkat in sina tofflor i ett hörn, det finns en färgglad kalender och en trave tidningar på skåpet, och köksklockan har ett vänligt porslinsansikte ...

På klockan kunde jag avläsa hur rastlös jag var; jag hade suttit här i en kvart som kändes väldigt lång i den uttänjda, påträngande tystnaden. Jag lyssnade, även med ögonen, med munnen, med mina spända axlar. Jag hörde inte deras röster och i en känsla av nedslagenhet och otålighet tänkte jag att de inte hade sagt så mycket som ett ord än, inte ens sett på eller vänt sig mot varandra: Uli står mitt i rummet och vid fönstret står Joachim, slank, mycket lång, med sin dåliga hållning. När jag lämnade rummet för en stund sedan vände han bort ansiktet, ut mot vägen som saknar beläggning och är full av pölar. Trots att jag inte såg hans ansikte visste jag att hans kinder blossade. Kvällen då han hittade oss i baren gjorde de också det; jag tror att han kände sig ansvarig för våra utsvävningar. Det var i förrgår, på påskdagen.

Uli hade bjudit med mig till dansstället, det enda i vår lilla stad, han hade sagt: ”Men din apostel tar vi inte med oss.” Han nyanserade sig genast: ”Visst, han är en prima grabb. Han är godkänd, det vet du. Men i dag vill jag gå ut ensam med dig, utan någon tredje part. Kanske”, lade han till och skrattade, ”kanske blir det sista gången.”

”Du tänker väl ändå inte gifta dig?” frågade jag och skrattade med, och samtidigt blev jag svartsjuk direkt.

Han såg på mig. ”Jag har fortfarande en korkad förhoppning om att kunna hitta en tjej som liknar dig.”

”Jag ska ju inte heller gifta mig än på ett tag”, sa jag snabbt.

”Ni är ett konstigt kärlekspär. Ni träffas en gång i kvartalet och redan på stationen börjar ni bråka”, sa Uli.

”Vi bråkar inte alls.”

”Kalla det vad du vill. Ni diskuterar. Ännu värre.”

Vi gick alltså utan Joachim.

Kvinnan bakom baren var ljusblond nu, hon hade lagt på sig, och runt ögonen och under hakan var hullet blyfärgat och plufsigt. Hon bar korallörhängen, och medan hon diskade glas berättade hon skvaller från stan för oss, roat och utan elakhet. Jag gillar henne, hon har alltid varit trevlig mot oss, även på den tiden då vi var studenter och ibland hade slut på pengar och satt i baren hela kvällen med bara en flaska Selters och en vodka.

Först tyckte jag att det var rätt roligt att höra skvallerhistorierna om folk som vi hade gått i skolan med eller som vi brukade träffa på gatan eller på bio eller som vi helt enkelt kände till så som man känner till folk i en småstad.

Men de berörde mig inte; det var historier från en värld som hade blivit främmande och som nu kändes småaktig och trång; om jag föreställde mig hur den världen såg ut i färger så flöt grått bredvid violett och några fläckar rosa.

I ett anfall av högfärd tänkte jag: Vilka bekymmer folk har ... Vi är inne i andra byggetappen. Vi kämpar med tusentals knepiga frågor, med planuppfyllelse och tidsföruster och materialbrist. Sedan sa jag det till Uli, för jag tänkte att han ju står inför samma frågor på sitt varv, och jag berättade om bekymren som vi har i min brigad: Vi svetsar legerat stål som vi skaffar från Västtyskland; hittills har vi också varit tvungna att köpa elektroder därifrån.

Uli sa: "Så länge man är hänvisad till västfirmor som Hoesch och Mannesmann får man helt enkelt inte lov att bygga upp något kombinat. När koncernerna hoppar av är det ute med er."

"Vänta bara, vänta bara", sa jag. "Vår tjocke bas har gjort försök med våra elektroder. Det funkar, han sparar flera hundra tusen åt oss."

Kvinnan bakom baren stirrade förvånat på mig. "Och jag som trodde att ni hade blivit konstnär ..."

"När koncernerna hoppar av", upprepade Uli, "då går ni omkull. Fråga bara din klipske tjocke bas om han kan ta fram en stålsort som tål extremt hög belastning." Han strök över min hand. "Prata inte om saker som du inte begriper dig på."

På en sidoblick, ett leende, märkte vi att det fanns dem som såg oss som ett kärlekspar, fastän vi är så lika. Men en del av de unga männen och kvinnorna som trängdes på det

lilla dansgolvet, i det guldrunt tonade halvljuset, kände ju till oss – här fanns ingenjörer, en dramaturg, läkare, skolkamrater från förr som tillbringade påsklovet på hemmaplan. En blond kille med tunga ögonlock ställde sig bredvid mig, han stödde armbågen mot den svarta glaskivan.

”Hans”, sa jag.

Ögonlocken drogs långsamt upp över ett par blekblå ögon. ”Jag kände nästan inte igen dig”, sa han med en röst som gav mig intrycket att hans hud måste kännas torr och sval; till och med hans ögon ser desinficerade ut, tänkte jag.

”Förut hade jag långt hår, utmed ryggen.”

”Du har förändrats till det bättre”, sa han med sin Lysolröst.

Uli vände sig om, han sa: ”Sälj dig inte så billigt, doktorn.” De skakade hand. De hade tagit studenten tillsammans och Hans hade kommit hem till oss tills Uli märkte att vi hade blivit förälskade. Jag tror att han lurpassade på oss för att sedan dyka upp när vi kysstes vid trappan, under valnötsträdet. Utan att säga något tog han tag om Hans nacke och sköt honom framför sig, genom trädgården och ut genom porten i planket. Sedan vände han sig mot mig och i mörkret såg jag hans tänder och hans ögonvitor. Han sa: ”Det räcker så. Han är inget för dig, Elisabeth. I morgon kväll kysser han en annan.” Jag grät lite grann. ”Inte godkänd”, sa Uli, och det var vår överenskomna formel, uttrycket jag fick foga mig efter. Jag stod bakom gardinen när Hans visslade nedifrån gatan, men jag öppnade inte fönstret. Han fortsatte vissla rätt ofta.

Hans beställde gin. Med det vänstra bleka ögat hopkni-
pet kikade han upp mot Uli genom sitt glas, han frågade:
”Äntligen färdig med studierna?”

”Vi har några terminer fler än herrarna som studerar
medicin”, sa Uli irriterat.

”Sedan jul är han civilingenjör”, sa jag.

”Bra befattning?”

”För helvete”, sa Uli. Han hade händerna på glasdis-
ken; naglarna, mycket kortklippta, har en massa små vita
prickar på sig. (... jag älskade hans händer, de barnsligt
kortklippta naglarna, och ibland gav jag ärren och ris-
porna på handryggen små pussar, och nu när jag tänker
på det känner jag mitt hjärta som en noga bestämd punkt
där smärtan samlas ...) Han tömde sitt glas snabbt. Han
spanade mot dörren som svängde fram och tillbaka och
sopade runt den gråblå luften.

Han reste sig plötsligt, och vi följde honom med blicken
när han gick över dansgolvet mellan de dansande paren.
Han gick rakt fram, med axlarna bakåtryckta, och utan
att väja för någon. De andra lämnade plats åt honom, och
jag avundades hans säkerhet, som jag såg som ett gott
tecken på styrka.

Hans rörde vid mitt knä. ”Måste man fortfarande fråga
brorsan om lov för att dansa med syrran?”

Jag tänkte: Förut hade han ett sätt att stryka sitt lillfinger
över min axel när vi kom ut från bion ... Nu upplevde jag
samma försiktighet i hans beröring som vår husläkare har
när han rör vid lampknappar och dörrhandtag. Hans fram-
stod plötsligt som fränstötande, delvis på grund av den

snorkigt ogillande min som han haft när han såg efter min bror, delvis på grund av sina breda, lite hängande ögonlock som gav hans ansikte ett uttryck av mättnad. Jag sa: "Det måste man." Jag skrattade till. "Näven i nacken ...". Det tycktes vara pinsamt för honom, och senast vid det här laget påminde jag honom om hans nederlag i den mörka, junivarma trädgården.

Då kom Uli tillbaka och satte sig på barstolen igen, han sa i förbigående: "Jag inbillade mig att Jochen stod vid dörren."

Vi drack en gin till, han doftade tallskog och enbuskar. Kvinnan bakom baren var väldigt artig mot Hans, ett slags nitisk artighet som jag tyckte gränsade till underkastelse; Hans verkade van vid det. "Medicinmannens nimbus", sa jag.

När musiken började igen bugade sig Hans: "Ska vi dansa?"

Uli sa snabbt: "Damen dansar inte. Damen är förlovad." Den där grova tonen hade jag inte hört förut. Hans fingrade på sin silvergrå slips. Jag lutade mig ned mot honom och sa utan harm: "Ledsen, raring, inget att göra något åt." Med ens upptäckte jag grå spår av en veckolång trötthet i hans ansikte, jag tänkte förundrat: Han är ju inte äldre än vad vi är. Han blev stående bredvid mig, och efter ett tag började de småprata om bilmodeller. Jag lyssnade inte längre, bilsnack tråkade ut mig. Jag har precis lärt mig att skilja en dumper från en flakbil; om personbilar vet jag bara att de är bekvämare att resa med än tågen.

Till slut sa Uli: "Äsch, ingen poäng att prata om det.

Två, tre år, tidigare än så får jag ändå ingen kärra.”

Hans sa, kanske för att reta Uli, att han skulle få köpa en Opel Kapitän av en kollega till sommaren.

”Visst, inget under Opel duger”, sa Uli. ”Alltid med frambenen i foderträget. Västbilar, förstås, och feta löner, med garanterad sidoinkomst. Och så spottar man på staten, eller hur?” Nu lät hans röst fientlig. ”Ni är den enda sortens intellektuella som har råd att strunta i politiken.”

”Nu räcker det, Uli”, sa jag. ”Du har visst din vänster-radikala dag i dag.”

Hans ryckte på axlarna, han lade en sedel på bardisken och vinkade avvärjande när kvinnan skulle ge honom växel.

Uli utbrast: ”Se till att du vinner mark, herr medicinal-råd.” Han var inte nykter längre. Han höjde nävarna och blinkade ohysat, inte heller det hade jag sett förut, och nu frågar jag mig varför jag inte redan den kvällen kände på mig vad som var på gång. I själva verket gällde hans ilska inte den trötte unge mannen, och lusten att bråka kom ur en grumlig källa av nedslagenhet som han hade slutat värja sig mot och som förvandlade honom på ett så skamligt sätt.

Hans sträckte fram sin hand mot mig, den var sval och torr. ”Synd.” Ett ögonblick liknade han återigen pojken som kysste mig under valnötsträdet. ”Jag skulle ändå behöva bege mig”, sa han. ”Jag jobbade natt förra veckan.”

”Ha det så bra.” Jag tänkte att jag egentligen borde be om ursäkt för min bror.

”Bra ...”, upprepade Hans och försökte se obekymrad ut. Han nickade bort mot Uli; hans hår började bli tunt

och de blonda stråna till höger och vänster om benan var prydligt kammade.

Efteråt sa kvinnan bakom baren, som hade lyssnat på oss: ”För fjorton dar sen körde han in i ett träd med sin Škoda. Somnade vid ratten. Efter tjugo timmar på benen ... Allt är inte guld som glimmar, herr Arendt.” Uli teg. Hon lade till: ”Han lär vara mycket omtyckt på sjukhuset.”

”Kom, så dansar vi”, sa Uli. Dansgolvet var överfullt, och vi rörde oss hela tiden på ett och samma ställe. Uli är ett huvud längre än jag; han höll sig upprätt när han dansade, och ibland lade han en förebrående hand på min arm och sa till: ”Rör dig som folk, Betsy, du är i Central-europa. Ditt sätt att skutta runt får en att tro att mormor och morfar höll på med rituella danser i urskogen.”

Vi snurrade fortfarande runt på samma ställe, någon trampade mig på foten. Jag såg de rostbruna prickarna i Ulis ögon. Och plötsligt – mitt där i trängseln, med tjejer-
nas fladdrande kjolfällar som strök emot en och de snabba, hårda gitarrslagen i öronen – plötsligt slog det mig vad Uli hade sagt: Kanske blir det sista gången. Han skrattade, tänkte jag förskräckt.

Jag tryckte pannan mot hans axel, och under några sekunder försvann den muntra lokalen och musiken och rösterna runtom, det enda som fanns var lukten av Ulis jacka, där lukterna av ny näsduk, av eau-de-cologne och cigaretttrök blandades, och jag var ensam och ynkelig.

”Vad är det med dig?” sa Uli. ”Du är ju alldeles gul.” Han sköt mig mjukt framför sig mellan de dansande paren och hjälpte mig upp på barstolen.

”Det är inget, Uli.” Jag vågade inte fråga honom. Fantasier, tänkte jag. Uli har aldrig lidit av föraningar. Sista gången – kära nån, det är bara sånt man säger.

Uli gav mig ett glas vatten. ”Bättre?” frågade han. Med ens förändrades hans ansiktsuttryck. ”Försök inte lura mig, tjejen, du ska få en baby.”

”Dumheter”, sa jag, ”varifrån då?”

Uli skrattade. ”Jag säger ju att ni är ett konstigt kärlekspar. En man som står i månskenet och förklarar mervärdesbegreppet för sin käresta ...” Belåtet sa han: ”Nej, du får nog inget barn.”

Lite senare kom det några andra unga personer och satte sig vid oss: en spetsnäsig dramaturg som hade på sig en alldeles för kort kjol och försökte flörta med min bror, och så en liten mullig ingenjör, och ännu senare, framåt midnatt, anslöt även en läkare som vi kallade Jonny; han hade sin fru med sig. Hon var inte ens tjugo år fyllda, hennes ansikte nedanför det högt uppsatta håret skimrade vitt och älskvärt.

Ingenjören hade gått i min parallellklass, men jag kunde inte komma ihåg vad han hette. Jag mindes bara att han hade varit vänsterytter i skollaget. Nu kunde han nog inte spela fotboll längre; han verkade otymplig, kostymen spänd över magen på honom, och hans händer var rosa och köttiga. Men så fort han började prata om sin arbetsplats förlorade han alla tecken på otymplighet. För ett tag sedan hade han sett mina tavlor på en utställning och frågade nu om jag var kvar på kombinatet; han sa: ”Du stannar alltså. Förnuftigt. Ni bygger ett andra kraftverk. Du har lite koll?

Ja? Mycket förnuftigt.” Han pepprade mig med snabba, vassa, exakta frågor och jag var glad att min tjocke bas hade släpat med mig ett dussin gånger genom kraftverket så att jag nu kunde komma med ordentliga svar.

Stället stängde klockan tolv. Kyparen plockade undan bordsdukarna och ställde upp stolarna på borden, luften var grå och unken. Vid halv ett var det bara vi sex som satt kvar vid baren, och lokalen bakom oss låg tom och mörk och otäckt stor, väggarna och hörnen och de uppstaplade stolarna slukades av skuggor. De tre musikerna drack öl.

Dramaturgen satt bredvid Uli. Hon hade lagt benen i kors, och hennes knän stack fram under den korta kjolen. Jag höll ögonen på henne, och jag hade lust att tala om för henne att hon inte kunde locka min bror med sina spetsiga knän. Uli stack till gitarristen en femtiomarksedel; musikerna packade upp sina instrument igen. Uli hade fått sin lön för bara några dagar sedan, och han hade gjort av med ganska mycket pengar under kvällen. På påskafton hade han köpt en dyr kamera. Men jag glömde min oro när musikerna började spela för oss igen.

Tjejernas bara armar och ansiktena var bleka i det svajiga ljuset. Vi var fulla. Vi hade hela dansgolvet för oss själva nu, och vi tog varandra i händerna och dansade i en vild, vinglande ring, och rösternas buller och skratt ekade mot väggarna. Jag blev yr. Jag lutade mig mot Ulis axel, och när jag blundade snurrade rummet runt mig, och när jag öppnade ögonen igen såg jag Joachim. Jag gick fram och kysste honom. Han höll fast mig om axlarna, han var röd och förlägen. ”Jag har letat överallt efter dig.”

Hans ögon blev suddiga, hans magra ansikte snurrade. ”Vi har druckit lite grann”, sa jag.

”God morgon, sväger”, sa Uli, han pratade släpigt och försiktigt. Han drog båda händerna genom håret på mig. ”Hon har snaggat sig som en nunna. Ser hon inte förskräcklig ut?”

”Jo, helt förskräcklig”, sa Joachim och log mot mig. – Han hämtade min kapp. ”Du ska inte tro att jag tycker om att känna mig som din vårdnadshavare, Elisabeth. Kom.”

”Redan ... Alltid när det är som roligast.”

Han gav mig en blick.

”Ja, ja, jag kommer”, sa jag.

De andra stod runt omkring oss, de skrattade och försökte övertala Joachim, jag hörde deras röster som bruset från tätt fallande regndroppar. Jonny försökte få honom att ta ett glas konjak. ”Jag dricker inte”, sa Joachim, han var lika mild som vanligt och en aning obekvämt, men utan syrligt misstycke, och de gav upp sina försök.

Han fattade tag i min armbåge och vi gick ut. Den kalla regnluften lade sig över mitt ansikte. Trappan utanför lokalen var mjölkvit under lamporna, och även den torftiga gräsmattan nedanför trappan var vit, som om det hade snöat. Träden såg kalkade ut, och mellan grenarna yrde regnet, men inget av detta, våta träd och frostnupet gräs och regn, hade något betryckande eller melankoliskt över sig.

Joachims ansikte hade äntligen slutat snurra och jag hittade tillbaka till hans ögon som ibland är gröna som ett blad framför solen och ibland, under långa fransar, kan få en grå nyans som inte går att jämföra med någon

annan. Jag klappade hans rockärm. ”Säg lite snabbt att du älskar mig.”

”Jag älskar dig.”

”Och säg att jag inte ser förskräcklig ut i kort hår.”

Han teg och gav mig några pussar på håret vid tinningarna och bakom öronen. Jag märkte att han undvek att pussa mig på munnen, och jag sa: ”Du tycker jag är äcklig för att jag luktar sprit. Jag ska aldrig mer dricka, det här var sista gången, på riktigt.”

Jag blev förskräckt, jag hade glömt Uli i fem hela minuter. ”Vi måste hämta Uli. Vi måste se efter honom.”

”Okej, vi hämtar Uli”, sa Joachim tålmodigt. Vi gick tillbaka igen.

Uli satt uppe på ett bord, han hade ryggen vänd mot oss och grälade med ingenjören. ”En sån som dig”, sa han med sin berusat släpiga röst, ”har de gjort till chef över mig. Om man inte har rätt virke i skallen får man ha det här istället ...” Han tog ingenjören i kragen och knackade med fingret på partibrickan. ”Jag kunde ha kommit lika långt som du.”

”Bort med händerna”, sa ingenjören.

”Jag kunde ha kommit längre än du”, skrek Uli. Han släppte kavajslaget och gav ingenjören en knuff i bröstet. ”Jag ville gå med för några år sen. Men då tog ni inte emot mig. Nu är det *jag* som inte vill längre.”

”Vi tänker inte tigga”, sa ingenjören.

”Ulrich!” utbrast Joachim. Min bror vände sig om och såg oss. Hans ögonvitor var gulnade och grumliga; han hade slitit upp skjortan i halsen, och hans slips hängde

snett. Joachim stod bara där och väntade, och Uli hoppade ned från bordet, han väste mellan tänderna: ”Karriärist. Feta svin ... Då tog ni inte emot mig. Det kommer ni få ångra ...”

Och jag begrep ingenting, jag begrep fortfarande ingenting, jag var rätt road av att se min annars så korrekte bror i halvöppen skjorta och med slipsen snett hängande över bröstet, med gnisslande tänder och förvridet ansikte; detta var den storvulet löjliga melodramen hos en berusad typ som med tragiska medel blåser upp en bagatell, trodde jag.

Jag hörde vartenda ord så tydligt att jag i dag kan hämta dem allihop ur minnet. Hur var det möjligt att jag var döv för deras innebörd? Hur kunde jag tro att bitterheten som alkoholen hade spolat upp i min bror bara var löjeväckande teater? Jag litade på honom på alla punkter, jag var fåfängt övertygad om att jag kände till alla eller nästan alla av hans tankar och avsikter – men i själva verket visste jag då, i förrgår, inte mycket alls.

Äntligen fick vi ut honom ur lokalen, han gick mellan oss, en aning vingligt och med bister min, han sa inte ett ord på hela vägen. Några steg utanför vår trädgårdsport stannade han och gav mig en hård kram. ”God natt, Betsy.” Sedan tog han Joachim i hand och sa i barsk ton: ”Jag går in jag. Hon har ju egen nyckel.” Han låste upp porten och såg sig samtidigt omkring. Han började skratta och sa: ”Du kan väl berätta något från det senaste plenumet för henne, kamrat sväger”, och så gick han, alltjämt skrattande, över det knastrande gruset till trappan och in i huset.